

רע"פ 1905/15 - שוקי משעול נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 1905/15

לפני:

כבוד השופט א' שהם

המבקש:

שוקי משעול

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט
המחוזי בירושלים, מיום 5.2.2015, בע"פ
37896-07-12, שניתן על-ידי כב' השופטים: י' נועם; כ'
מוסק; מ' בר-עם

בשם המבקש:

עו"ד שרון קינן; עו"ד מנחם רובינשטיין

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטים: י' נועם; כ' מוסק; מ' בר-עם), בעפ"ג 37896-07-12, ועפ"ג 10895-10-12, מיום 5.2.2015, בגדרו נדחה ערעורו של המבקש וערעור שכנגד שהגישה המשיבה, על פסק דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופטת ד' שריזלי), בת"פ 2928/06, מיום 2.9.2012.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום מתוקן בשנית הכולל שלושה אישומים. האישום הראשון, מייחס למבקש את העבירות הבאות: הפרת סודיות, לפי סעיף 142 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מס ערך מוסף); הפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ופגיעה בפרטיות, לפי סעיפים 2(7) ו-5 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הפרטיות). מעובדות האישום הראשון עולה, כי במהלך השנים 2004-2005, עת שימש המבקש כממונה על תחנת מע"מ תל-אביב 1 ו-2, ועובד ציבור כהגדרתו בסעיף 34 לחוק העונשין, הוא מסר מידע מתיקי עוסקים במע"מ, אליהם היתה לו גישה מתוקף תפקידו, למר גבי אפללו (להלן: אפללו), הגם שהלה לא ייצג איש מן העוסקים הללו מול רשויות מע"מ.

האישום השני, מייחס למבקש את העבירות הבאות: קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין; וניסיון לקבל דבר במרמה, לפי סעיף 415 ביחד עם סעיף 25 לחוק העונשין. מעובדות האישום השני עולה, כי במהלך השנים 2003-2005, הגיש המבקש 3 בקשות להחזר תשלום ביטוח החובה לו היה זכאי במסגרת עבודתו, תוך שהוא טוען להוצאות גבוהות יותר מאלו ששילם בפועל. בעקבות כך, קיבל המבקש החזרים גבוהים יותר מהתשלומים אותם שילם, במסגרת פוליסות הביטוח.

האישום השלישי, מייחס למבקש את העבירות הבאות: הפרת סודיות, לפי סעיף 142 לחוק מס ערך מוסף; הפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין; ופגיעה בפרטיות, לפי סעיף 2(7) ו-5 לחוק הגנת הפרטיות. מעובדות האישום השלישי עולה, כי ביום 2.3.2005, מסר המבקש מידע הנוגע לעוסק מסויים, למר שמואל קליין (להלן: קליין), למרות שהלה לא ייצג את העוסק, וחרף העובדה שהמבקש ידע כי קליין מעוניין לפגוע בעסקיו של אותו עוסק.

3. המבקש כפר בבית משפט השלום במיוחס לו בכתב האישום, בטענה כי לא התקיים בו יסוד המחשבה הפלילית, בכל סעיפי האשמה שהופנו כלפיו. עם זאת, הודה המבקש, כי הוא נפגש ושוחח עם אפללו ועם קליין, אך טען כי הם מיוודים משכבר הימים. המבקש הדגיש, כי באותם מפגשים הוא לא מסר להם כל מידע סודי ואסור. אשר לאפללו, טען המבקש כי זה שימש עבורו מעין מודיע, מעצם העובדה שהוא נהג להעביר לו מידע על עוסקים מסויים, בתמורה לכך שהמבקש יעביר לו מידע לגבי עוסקים אחרים. ביחס לאישום השני, הכחיש המבקש כי עשה דבר אשר נועד לקבלת כספים במרמה. בית משפט השלום ציין, כי "תגובת [המבקש] לכתב האישום מלמדת על קיום מחלוקת מצומצמת למדי בין הצדדים, וזו התמקדה בעיקר ביסוד הכוונה המוכחש על-ידי [המבקש] ביחס לכל האישומים; ובאשר לאישום הראשון והאישום השלישי - התפרשה המחלוקת גם על שאלת סיווגו של מידע כ'מידע סודי'".

בהכרעת דינו בנוגע לאישום הראשון, ציין בית משפט השלום, כי "הפרשה שעומדת לדיון היא פרשה יוצאת דופן. זאת, במידה רבה בשל אופי התשתית הראייתית שהונחה בפני בית המשפט. הראיות המרכזיות שהניחה המאשימה ביחס לאישומים כולם, ולאישום הראשון בפרט, הן קלטות חזותיות (וידאו) וקלטות שמע (אודיו) - תוצרי האזנת סתר שבוצעה במשרדו של [המבקש] במקום עבודתו בבניין המכס ביפו. בקלטות מתועדים בדיוק מירבי המפגשים והשיחות שקיים הנאשם במשרדו עם אפללו". בית משפט השלום הוסיף וקבע, כי הידיעות שמסר המבקש לאפללו ביחס לתשעה עוסקים, כוללות פרטים אישיים ועסקיים, אשר נשאבו מתיקי העוסקים במערכת הממוחשבת, לה יש למבקש גישה מתוקף תפקידו, ועל-כן מדובר ב"ידיעות סודיות". בית משפט השלום דחה את טענת המבקש בדבר היותו של אפללו מודיע, בקובעו כי טענה זו לא הוכחה ואף

הופרכה על-ידי המשיבה. בית משפט השלום קבע עוד, כי "מעשי מסירת הידיעות לאפללו, לגביהן חלה חובת סודיות, מהווים פגיעה באמון הציבור בעובדי הציבור, פגיעה בטוהר המידות של פקידי הציבור, ובעיקר פגיעה באינטרס הציבור שעליו היה [המבקש] מופקד [...] המסקנה האחת והיחידה היא, [שהמבקש] פעל משיקולים זרים, שבבסיסם יחסי ידידות עמוקים עם אפללו". בנוסף, קבע בית משפט השלום, כי "הוכחה מעבר לכל ספק הפגיעה בפרטיותם של ארבעה עוסקים". לפיכך, הרשיע בית משפט השלום את המבקש, במסגרת האישום הראשון, בעבירות הבאות: הפרת חובת סודיות, לפי סעיף 142 לחוק מס ערך מוסף (ריבוי עבירות); מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין (ריבוי עבירות); ופגיעה בפרטיות, לפי סעיף 2(7) ו-5 לחוק הגנת הפרטיות (ארבע עבירות).

אשר לאישום השני, קבע בית משפט השלום, כי "עובד מדינה הזכאי להחזר הוצאותיו מאוצר המדינה, הוצאות ביטוח רכב בכלל זה, אמור להראות ולהוכיח מה היו הוצאותיו למעשה. דומני, כי מיותר להדגיש שעליו להראות ולהוכיח מה היו הוצאותיו האמיתיות והכנות". בית משפט השלום שוכנע, כי המבקש היה מודע לכך שהחזר ההוצאות שביקש היה מנופח במכוון, ולא שיקף את ההוצאות שהוצאו על-ידו בפועל, בגין הביטוח המקיף שעשה. בית משפט השלום הוסיף וקבע, כי "אחת לאחת נדחו והופרכו הטענות שהעלה [המבקש], שרובן טענות כבושות, ולא הצליחו לקעקע כמלוא הנימה את המסד הראייתי שהניחה [המשיבה]". לפיכך, הרשיע בית משפט השלום את המבקש בעבירות הבאות: קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין; וניסיון לקבל דבר במרמה, לפי סעיף 415 ביחד עם סעיף 25 לחוק העונשין.

מכאן עבר בית משפט השלום לדון בראיות שהוגשו בנוגע לאישום השלישי. בית משפט השלום שוכנע, כי המבקש מסר לקליין נתונים סודיים לגבי עוסק מסויים, ובכלל זאת דיווחיו למע"מ ומחזור עסקיו, בהיותו מודע לכך שקליין איננו מייצג את העוסק, ואף מבקש לפגוע בו. בית משפט השלום קבע, כי הוכחו מעבר לספק סביר יסודות העבירה של מרמה והפרת אמונים, אשר יוחסה למבקש, שכן, כאשר "נכנס [המבקש] למאגר מידע שלא למטרה לשמה קיים המאגר, הוא עשה שימוש לרעה בסמכותו, וביצע מעשה שרירותי שפגע בזכותו של אחר שהמידע מתייחס אליו, והפר את פרטיותו". לפיכך, הרשיע בית משפט השלום את המבקש, במסגרת האישום השלישי, בעבירות הבאות: הפרת חובת סודיות, לפי סעיף 142 לחוק מס ערך מוסף; מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין; ופגיעה בפרטיות, לפי סעיף 2(7) ו-5 לחוק הגנת הפרטיות.

4. ביום 2.7.2012, גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: מאסר בפועל בן 5 חודשים, שירוצה בדרך של עבודות שירות; מאסר על תנאי בן 9 חודשים, לבל יעבור המבקש במשך שלוש שנים, עבירה לפי סעיף 142 לחוק מס ערך מוסף, ועבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין; מאסר על תנאי בן 7 חודשים, לבל יעבור המבקש במשך שלוש שנים, עבירה לפי חוק הגנת הפרטיות, ועבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין, לרבות ניסיון לעבירה זו וסיוע לביצועה; קנס כספי בסך ₪ 20,000 או 3 חודשי מאסר תמורתו.

בגזר דינו ציין בית משפט השלום, כי "העבירות שעבר [המבקש] [...] חמורות כל אחת לעצמה, וחמורות בהצטברותן יחדיו". בית משפט השלום הדגיש, כי חומרת העבירות מתעצמת, בין היתר, נוכח מעמדו הבכיר של המבקש ברשות המסים; העובדה שהמבקש ידע כי המידע שאותו הוא מסר משמש את רשות המסים לשם גבייה ואכיפת דיני המס; ריבוי המעשים, שנעשו בדרך שגרה והימשכותם על פני תקופה ארוכה, וכיוצא

בכך. מעבר לכך, הדגיש בית משפט השלום, כי המבקש "פגע בערכים חברתיים וציבוריים מוגנים [...] [ו]מעל באמון הבלתי מוגבל שניתן בו על-ידי המדינה כאשר מינתה אותו לתפקידו הבכיר, ושמה בו מבטחה כי יקפיד למלא אחר דרישות האמון המצופות ממנו כעובד ציבור; הוא פגע באמון הציבור בעובדי הציבור, בטוהר המידות של פקידי הציבור, ובאינטרס הציבור שעליו היה מופקד בתוקף תפקידו". במסגרת גזר הדין, נתן בית משפט השלום את דעתו לשיקולים לקולא וביניהם: עברו הנקי של המבקש; העובדה שהוא שרת את המדינה במסירות, במשך שנים רבות; ואת ההרעה במצבו של המבקש מבחינה כלכלית ומבחינה אישית ומשפחתית, עקב ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו. לאחר זאת, הבהיר בית משפט השלום, כי במכלול הנסיבות והשיקולים לחומרה ולקולא, "ראוי היה לגזור על [המבקש] עונש במקטע העליון של מתחם הענישה [...] ובכל זאת, החלטתי לסטות ממתחם הענישה שקבעתי, ולקבוע עונש החורג מהמתחם כלפי מטה. השיקול העיקרי שהנחה אותי בכך הוא הפער שנוצר בין [המבקש] לבין המעורבים האחרים שנזכרו בכתב האישום ובמהלך המשפט". לאור האמור, גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים המפורטים ברישא של פסקה זו.

5. המבקש ערער לבית המשפט המחוזי על פסק דינו של בית משפט השלום, ומנגד הגישה המשיבה ערעור בנוגע לקולת עונשו של המבקש. אשר להכרעת הדין, טען המבקש כי שגה בית משפט השלום בהימנעו מליתן החלטה בנוגע לטענת ההגנה מן הצדק שהועלתה על-ידו, כטענה מקדמית. לפי טענתו של המבקש, הוא "הופלה לרעה על-ידי הגשת כתב האישום נגדו לעומת האחרים שנחקרו אף הם בפרשה זו (אכיפה בררנית), זאת למרות שהובאו בפניו במהלך ניהול התיק לגופו כל הנתונים הנדרשים לכך". בהתייחס לאישום הראשון, השיג המבקש על הפרשנות שנעשתה על-ידי בית משפט השלום באשר להגדרת תפקידו, כממונה אזורי ברשות המסים, ולפי סעיפים 108-109 לחוק מס ערך מוסף. לטענת המבקש, "הגדרת תפקידו של [המבקש] הקנתה לו סמכות ושיקול דעת ובלבד שאלו מכוונים היו לטובת המערכת בה עבד [...] מכוח תיאור תפקידו של [המבקש] עולה כי 'הייתה בסמכותו האפשרות לקיים קשרים עם עוסקים וגורמים אחרים'. משמעות הדבר היא כי אפילו נכלל גם נכלל במסגרת ה'גורמים האחרים'. בגדרי טענה זו, ציין המבקש, כי הוא הפעיל את אפילו כמודיע, אשר סיפק לו מידע על עוסקים מסויימים, ובתמורה הוא מסר לאפילו מידע שהתבקש על-ידו. אשר לאישום השני, טען המבקש, כי טעה בית משפט השלום, בהרשיעו אותו בעבירות של קבלת דבר במרמה ובניסיון לקבל דבר במרמה. זאת, משום שבית משפט השלום, "לא השכיל להבין לאשורן את מכלול העובדות ותהליך תשלום דמי ביטוח רכב לעובדי מדינה ככלל ובעניינו של [המבקש] בפרט". בהקשר לאישום השלישי, טען המבקש כי שגה בית משפט השלום בכך שלא התחשב בכלל העובדות והראיות, שהיה בהן כדי לתמוך בטענתו ובגרסתו של המבקש.

במסגרת הערעור שכנגד, טענה המשיבה כי טעה בית משפט השלום שעה שחרג ממתחם הענישה לקולא, וזאת מבלי שפורטו השיקולים המצדיקים חריגה מעין זו ממתחם הענישה. המשיבה טענה בנוסף, כי שגה בית משפט השלום בקובעו כי נוצר פער ניכר בענישה בין המבקש לבין שותפיו, ובכך שנתן משקל מופרז לקולא לפער זה, לצורך קביעת עונשו של המבקש.

6. בית המשפט המחוזי דחה את ערעורי המבקש והמשיבה גם יחד. בנוגע לערעור המבקש על הכרעת דינו של בית משפט השלום, קבע בית המשפט המחוזי כי אין מקום להתערב, באופן כלשהו, בממצאים העובדתיים שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית. אשר לטענה בדבר "הגנה מן הצדק", אותה העלה המבקש, קבע בית המשפט המחוזי, כי "לאחר בחינת טענות הצדדים, מקובל עלינו כי טענות [המבקש] אינן יכולות לעמוד לו לעניין עצם הגשת כתב האישום והרשעתו בדין". בהתייחס לערעורים הנוגעים למידת העונש, ציין בית המשפט המחוזי כי

מקובלים עליו השיקולים, לחומרה ולקולא, אשר נשקלו על-ידי בית משפט השלום, לשם קביעת מתחם הענישה. בהתייחס לעונש בתוך המתחם, הדגיש בית המשפט המחוזי, כי "העונש שגזר בית משפט [השלום] הינו ראוי ומידתי. הוא מאזן בצורה הולמת בין מכלול הנסיבות הנוגעות לביצוע העבירות, ובכלל זה הנסיבות המחמירות שפורטו לעיל, לבין נסיבותיו האישיות של [המבקש] והנסיבות לקולא, אשר נמנו על ידו".

לפיכך, נדחה הערעור על הכרעת דינו של בית משפט השלום, וככל שמדובר בגזר הדין, נדחו ערעורי המבקש והמשיבה.

הבקשה לרשות ערעור

7. המבקש הגיש בקשה לרשות ערעור על הרשעתו בדין ועל העונש אשר הוטל עליו, במסגרת גזר דינו של בית משפט השלום. לשיטתו של המבקש, "במקרה דנן ניתן להצביע על אי צדק ברור ומוכן ועל עיוות דין ממשי ומוחשי ולא על חשש בלבד. ומשכך יש לקבל את בקשתו למתן רשות ערעור". המבקש טען בבקשתו, כי האזנת הסתר, עליה מבוססת הרשעתו, בוצעה שלא כדין. המבקש חזר על הטענה, שהועלתה גם בבית המשפט המחוזי, לפיה שגה בית משפט השלום שעה שנתן פרשנות מצמצמת ודווקנית לתפקידו, בהתעלמו מכך שתפקיד זה מצריך הפעלת שיקול דעת, דבר המאפשר לו "לקיים קשרים עם עוסקים וגורמים אחרים". עוד נטען, כי הוא היה רשאי, במסגרת תפקידו לגייס את אפללו כמודיע ולמסור לו מידע על עוסקים מסויימים, בתמורה למידע שיתקבל ממנו לגבי עוסקים אחרים. המבקש הוסיף וטען, כי "ערכאת הערעור כלל לא התמודדה עם הטענות הערעוריות שהעלה המבקש בפניה ואין לגביהן כל ממצא וקביעה". המבקש טען בנוסף, כי הבקשה מעוררת את השאלה, האם מוקנה לאדם הנושא בתפקיד ציבורי-מקצועי רם דרג שיקול דעת, ומהו היקפו של שיקול דעת זה, ולטענתו מדובר בשאלה משפטית כבדת משקל החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים. אשר לעונש, טען המבקש, כי "בכתב האישום המקורי שהוגש כנגד המבקש נמנעה התביעה מלציין כי יש בדעתה לבקש מבית המשפט, באם יואשם המבקש בדין, להטיל עליו עונש מאסר בפועל. בכל הבקשות לתיקון כתבי האישום על ציר הזמן, שבה היא נמנעה מלבקש זאת בכתבי האישום המתוקנים". לפיכך, הוסיף וטען המבקש, כי הימנעות המשיבה מלהזהיר אותו מפני העונש הצפוי לו, עולה כדי מניעות אשר שוללת את היכולת להטיל עליו עונש מאסר.

דין והכרעה

8. לאחר שבחנתי את בקשת רשות הערעור המונחת בפניי, ואת צרופותיה, הגעתי לכלל מסקנה, כי **בקשה** זו אינה עומדת באמות המידה למתן רשות ערעור, לצורך דיון ב"גלגול שלישי", כפי שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה. בניגוד לטענת המבקש, בקשה זו אינה מעוררת כל שאלה משפטית כבדת משקל או בעלת השלכות רחבות היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים לה, וכן, אין מתעורר חשש כי נגרם למבקש אי-צדק, או עיוות דין חמור (רע"פ 131/15 שולביץ נ' מדינת ישראל - הוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל אביב (15.3.2015); רע"פ 1647/15 גבע נ' מדינת ישראל (15.3.2015); רע"פ 1498/15 קב נ' מדינת ישראל (10.3.2015)).

לפיכך, דין הבקשה להידחות מטעמים אלה בלבד.

9. גם לגופו של עניין אין בידי לקבל את טענותיו של המבקש. בית משפט השלום מיצה את הבירור העובדתי הנדרש, לשם בחינת השאלות שעמדו לנגד עיניו, ומאחר שמדובר בקביעות עובדתיות ובממצאי מהימנות, צדק בית המשפט המחוזי כאשר משך את ידיו מהתערבות בעניינים כגון דא.

10. אשר לטענת המבקש בדבר הפרשנות המצמצמת שבה נקט בית משפט השלום, ככל שהדבר נוגע להגדרת תפקידו, סבורני כי אין ממש בטענה זו. לטענת המבקש, הגדרת תפקידו כוללת "סמכות לקיים קשרים עם עוסקים וגורמים אחרים", ולכן הוא היה רשאי לגייס את אפללו כמודיע, ולהעביר לו מידע על עוסקים מסויימים, בתמורה למידע שקיבל ממנו לגבי עוסקים אחרים. ראשית, גרסתו של המבקש, לפיה אפללו שימש כמודיע עבורו, הופרכה בראיות שהוצגו בפני בית משפט השלום. שנית, וחשוב מכך, יש בהתקשרותו של המבקש עם אפללו כשלעצמה, כדי להפר את חובות האמון היסודיות והבסיסיות של כל עובד ציבור באשר הוא, קל וחומר כאשר עסקין בעובד ציבור בכיר. קשריו של המבקש עם אפללו כללו חשיפת פרטיהם האישיים והעסקיים של עוסקים רבים, ולא ניתן להצדיק חשיפת פרטים סודיים אלה על יסוד סמכות כללית, לה הוא טען, "לקיים קשרים עם עוסקים וגורמים אחרים". בנוסף, לא ניתן להצדיק את מעשיו של המבקש בהסתמך על סעיפים 108-109 לחוק מס ערך מוסף, ואין צורך להכביר מילים בדבר הפגיעה באמון הציבור בעובדי ומשרתי הציבור, אשר גלומה במעשים מעין אלה. יפים, לעניין זה, דבריו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) א' ברק, בבג"ץ 7074/93 סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 777 (1994):

"אכן, נטילת שוחד, הפרת אמונים ועבירות אחרות הקבועות בדיני העונשין, אשר יסוד של שחיתות (במובן הרחב) טבוע בהן, מסוכנות הן לחברה ולסדרי הממשל. הן מכרסמות בעבותות הקושרות אותנו כבני חברה אחת. הן מפרות את האמון של פרט בפרט, ושל הפרט בשלטון. הן מעודדות זלזול ברשויות הציבור ובעובדי הציבור. הן מטפחות ציניות כלפי רשויות המינהל וכלפי הסדר החברתי הקיים. הן פוגמות באמון של הפרט בתיפקודו של הכלל, ובכך מערערות את היציבות החברתית".

11. אשר על כן, דין הבקשה לרשות ערעור להידחות.

12. המבקש יחל לבצע את עבודות השירות, ביום 15.4.2015, כפי שנקבע על-ידי בית המשפט המחוזי, ובמועד זה יתייצב המבקש במשרדי הממונה על עבודות השירות, בשעה 08:00, במפקדת גוש מרכז של שירות בתי הסוהר ברמלה, לצורך קליטה והצבה.

ניתנה היום, ד' בניסן התשע"ה (24.3.2015).

ש ו פ ט